

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies nonus et decimus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1925

VIII. Passio SS. Tryphonis Et Respich A. Theodorico Monacho

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72556)

A

D

VIII. PASSIO SS. TRYPHONIS ET RESPICII

A. THEODORICO MONACHO

E codice Vaticano latino 1192 (= T), collato codice Capituli basilicae Sancti Petri A 5 (= P), priorem huius Passionis partem expressimus. Ultimam partem reperire est in apparatu critico ad Passionem S. Tryphonis, supra, p. 359, inde a c. 8. Cf. Comm. praev. num. 13, 14, 28.

Sanctorum martyrum Triphi et Respicii¹.
Incipit prologus².

Prologus
Leonis
presbyteri.

1. Non enim insignes antiquorum patrum titulos infirmare conamur neque generosa illorum monumenta suggillare nitimur, quin potius laudamus atque laudando roboramus; sed ea quae per incuriam, temeritatem [ut] simplicium scriptorum depravata videntur in quantum divinae providentiae sors dederit, emendare satagimus, ne apud sobrios et grammatico[s] sale conditos lectores veritas gestorum ipsa corruptione vilesceat ac² pius labor piorum omnium sputo obnoxius iudicetur. Est autem et alia causa huiusce renovationis non minima quae nos tam annosum ac neglectum opus commutare⁴ cogit in melius, quia sine titulo auctoris amphibolum est thema subsequentis operis, et ideo verendum ne inter apocrypha iure censeatur. Quia⁵ igitur ad publicas aures ob multorum aedificationem proficisci oportet, necesse est ut grammaticae diligentiae cribro ab omni prius vitiorum lolo purgentur. Dicit namque Ysidorus: «Abrade titulum ut muta sit pagina.» Ergo ne tantae calumpniae ansa nostram pravitatem aliquo modo innodare videatur, sanandi ac medicandi operis prodenus est medicus ut, cum probata persona omnibus in notitiam venerit, eius opuscula divina veritate subnixi nemo fidelium refutare permittatur, sed potius contra omnes aemulos dominicae protectionis vir bonae <voluntatis> defensare comprobetur.

Theodorici
monachi
scripta.

2. Est nempe Theodoricus ille monachus ac sacerdos peregrinus atque diutinis viscerum cruciatibus confectus, qui ante raros annos vitam composuit beati Martini papae iocundius, nec non et alia opuscula, in hac urbe Romana positus, conscripsit diligentius; qui cum fratrum rogatu¹ aliquid dignum scriptitasset commemorandum, <non> fuco aliquo usus dicendi nec falera pretiosorum verborum sed humillimo narrationis genere, quod graeci tapinosyn vocant, ob commune auditorum atque lectorum commodum subulco prosecutus est stilo. Scripsit² quoque, ut multorum fatetur auctoritas,

elegantissimum et omni veneratione dignum de sanctis Quadraginta martyribus sermonem; compinxit praeterea Passionem beatorum martyrum Antimi sociorumque eius, exametris intersertam versiculis; memoriam quoque nuperrime haudquaquam³ vilipendam edidit, qualiter caput eximii martyris Damiani Romanis illatum est. Coeptulis⁴ his addendum non superfluum videtur, quod et rusticano sermone translationem patefecit sanctorum Christi athletarum Basilidis, Tripodis et Magdalis (1).

3. Ego quoque Leo, quamvis minus idoneus, superna tamen favente clementia presbyter et sacerdos, memoratum monachum coepi¹ pro Christo amare ardentius, non ob hoc tantum quod videbatur sciolus, quin immo quia testimonium habuit bonum ab omnibus, quod esset huius saeculi inimicus et mundus illi esset crucifixus; nam eius infirmitati assidue compassus, hospitem² illum recepi omnium nostrorum primus eiusque me interesse disputationi³ gavisus sum sedulus. Cumque illi compertum foret quod essem cotidianus beati triumphatoris Christi Respicii titularius eiusque servitor (2), ut defessus coepit a me disquirere, utrumnam⁴ beatus martyr suae Passionis esset insignitus memorabilibus⁵, an e faeculentia⁶ ruitura prae manibus mundi historia omnino chronographis deficientibus careret. Cum beatum Christi pugillatorem proprios responderem⁷ habere titulos: «Velim,» ait ille, «videre, stili probandi gratia.» Qui cum citius primae paginae campos percurreret: «Habemus nactam,» inquit, «occasionem quam de agresti atque insulso pulmento fas nobis sit, laceratum⁸ facere cibum; nam amarissimas proiciamus cholochintidas et mellifluas pro illis inseramus herbas, ut, sicut indocti scriptores de bono fecerunt malum, sic et nos de malo nitamur facere bonum, ipsius fulti levamine sine quo nihil possumus facere.

Leo Sancti
Respicii
presbyter.

Gal. 6, 14.

Explicit prologus. Incipit Passio¹.

4. Saepe² divina consuevit clementia in tenera adhuc parvaque aetate uberrimo praerogativae

Theodorici
praefatio.

1. —¹ incipit Passio sancti Triphonis martyris meñ november die x P; Respicii hic T. —² prol. om. P. —³ hac T. —⁴ coninare T. —⁵ quid T.

2. —¹ rogatum T. —² scripsi T. —³ autquam T. —⁴ sceptulis T.

3. —¹ cepit T. —² ospitium T. —³ disputationis T. —⁴ unumnam T. —⁵ memorilibus T. —⁶ faeculentia T. —⁷ respondere T. —⁸ glyceratum?

(1) De Theodorico monacho disseruit eiusque opera recensuit A. PONCELET noster in *Anal. Boll.*, t. XXVII, p. 5-27. — (2) Huius ecclesiae

4. —¹ (expl. - passio) om. P. —² *Caput 4 ita P*: Saepe quidem consuevit divina clementia in tenera adhuc aetate positam ubertim sapientie dono illustrare infantiam. Ab ipsis etenim cunabulis cognoscitur spiritalis profectus cum in eis divina operata fuerit virtus. Sic namque in primo regum volumine legimus Samuhelem domino placuisse et ab lactatum Deo parentes maluerunt

Sancti Respicii nulla alia superest memoria. Cf. Comm. praev. num. 25.

dono

A dono sibi placitam illustrare infantiam, quatenus eo mirabiliore³ praeconio occulta eius iudicia quomodo fidelibus innotescerent, quia gratiam quam intelligibili, peccatis exigentibus, aetati subtrahit, minori plenius confert. Ab ipsis etenim cunabulis evidentiis divina cognoscitur interdum operari virtus, dum ludere delectat cum innocentibus. Nec mirum, quia quavis sit magna in magnis, mirabilia tamen operari solet in minimis, sicut sacra utriusque Testamenti passim testatur historia. Legitur siquidem in primo Regum volumine Samuelem Deo placuisse, quem ab lactatum divinis servitiis parentes devoti contulere, quem caelitus promeruerunt optinere. Sic etiam Salomon cum duodecim annorum gereret, maximam a Domino consecutus est dignitatem, et quia regendi populi infinita erat multitudo non aliter potuit nisi sapientiae sceptro corroborari in regno. Sic vero divina vox Ieremiae dicit: « Priusquam te formarem in utero novi te et antequam exires de vulva sanctificavi te et prophetam in gentibus dedi te. » Datum enim bonum, quod Deus omnipotens homini concedit, quis invidorum saeviendo auferre poterit? Sic quippe Danihelem novimus⁴ sublimatum cum in Babylonia duodenis duceretur, eumque Deo amabilem prohi fecerunt mores, adeo ut per aequitatem veri iudicii voluptuosos dampnaverit seniores. Nam et dominus noster Iesus Christus per semetipsum parvulorum volens ostendere merita, laudem illorum grantanter assumpsit, hanc per ipsos Iudaeorum increpat turbam. Hinc est quod propheta canit: « Quia sapientia aperuit os mutum et linguas infantium facit esse disertas. » Redemptor etenim noster per semetipsum sicut patribus promisit mundum visitare dignatus est; rudes ac simplices homines elegit ecclesiae suae doctores non saecularis litteraturae magistros, qui per eloquentiae florem aut sermonum volubilitatem, quibus magis ydolatriae cultura⁵ fovebatur, pollebant, sed idiotis atque

1 Reg.
1, 20-28.

3 Reg.
1, 39.

Ier. 1, 5.

B offerre quem ex promissione ab eo meruerunt optinere. Sic etiam Salomon cum duodecim annorum gereret aetatem maiorum supergressus est dignitatem. Et quia populi fuerat multitudo non aliter potuit nisi per sapientiam roboraretur in regno. Sic quoque Hieremie dicitur divinitatis voce delata: Priusquam te formarem in utero novi te et antequam exires de vulva sanctificavi te, et prophetam in gentibus posui te. Quod cum datum bonum dominus concedit quis enim dominus seviendo auferre poterit? Si vero Danihelem novimus sublimatum cum in Babylone duodenis esset, cum Deo amabilem fecerit mores et per aequitatem iudicii nephandos dampnaverit seniores. Nam et dominus noster Iesus Christus per semetipsum parvulorum ipsi non alii placentium volens ostendere merita infantem assumpsit ac per ipsum Iudaeorum increpat turbam. Inde est quod olym propheta cecinit vaticinando: Sapientia enim aperuit os mutum et linguas infantium facit disertas. Denique in primordio christianae religionis non elegit dominus noster grammaticos nec oratores, sed rudes ac simplicissimos piscatores, quin etiam cum ex gentibus sibimet propagaret ecclesiam non praelegit saecularis litteraturae magistros qui per eloquentiae florem aut volubilitatem sermonum quod magis fovebant culturas idolorum sed iunioribus magnam concessit constantiam ut pro eo gloriosa dixissent martyria. Et quia multi saecularium per sapientiam meruerunt

Dan. 13.

Sap.
10, 21.

C virtutis indolem, multo melius hoc exuberavit in beatissimo Triphone P. —³ mirabiliorum T. —⁴ novissimus T. —⁵ culture T. —⁶ unum T. —⁷ beatum Trifonem add. videtur alia manu P. —⁸ (die - exercens) ludum exercens cum coetaneis pueris P. —⁹ unum T. —¹⁰ corr., prius tactu T. —¹¹ om. T. —¹² infantibus P. —¹³ erat P. —¹⁴ (eiulatum - transactis) e. n. m. p. p. ob importunum cum lac. redissent h. q. tr. T.; hoc audissent eiulatum magnum simul cum lacrimis miserunt; beatissimus autem Triphon fovebatur ab angelis horis vero transactis tribus super luctum pueri P. —¹⁵ (v. d.) clamare P. —¹⁶ corr., prius Triphonem atque Respitiu T. —¹⁷ (vos - meum) te serve Dei Triphon accede prope tangere me P. —¹⁸ tibi P. —¹⁹ corr., prius puero T. —²⁰ adherat P. —²¹ sanctum add. P. —²² ostensione P. —²³ extende manum tuam P. —²⁴ sana eum P. —²⁵ qua T. —²⁶ detinet P. —²⁷ statimque sanatus est puer P. —²⁸ in marg. amabant T.; amabatur P. —²⁹ sanctus Triphon P.

indoctis suam commisit ecclesiam ut intelligerent homines aliud se habere per naturale ingenium atque aliud per gratiam optabile donum, sicque qui gloriatur in Domino gloriatur; et quia multi per sapientiae donum virtutum meruerunt indolem testantur illustres pueri Triphon atque Respitius, in quibus adhuc florebat simplex pueritia et tamen claruerunt longe lateque virtutis insignia.

5. Nondum enim in sanctum Triphonem antiqui¹ saeviebat invidia hostis² sed primitus per eundem quem beatissimi Respitii patuerunt inclita virtutum indicia. Cumque venerabilis puer Respitius in divinis exerceret³ ludis castificabatur <a> matre sua nomine Eucharua, nutriebatur a quodam sancto et catholicissimo sacerdote, qui eum secundum apostolicam divinamque⁴ instituit legem, sine intermissione divina magnalia psallere fecit, sicque puerilem devotionem in Christi caritate⁵ <solidavit>. Cumque factus⁶ esset⁷ annorum duodecim, die quadam cum coaevis suis ludum exercens⁸, unus⁹ ex ipsis tactus¹⁰ est¹¹ morsu serpentis, ita ut periclitaretur usque ad mortem. Currens vero unus de pusillis¹² nunciavit parentibus eius qui percussus fuerat¹³. Cumque eiulatum non minimum parentes pueri ob infortunium cum lacrymis reddidissent, horis quasi tribus transactis¹⁴, coepit percussus vociferari dicens¹⁵: « Deprecor vos, o sancti Dei servi Triphon atque Respitii¹⁶, accedite propius et tangite corpus meum¹⁷ ut non moriar. Vobis¹⁸ enim donavit Deus gratiam curationum. » Haec dicens puer¹⁹, conversus populus qui aderant²⁰ rapuerunt²¹ Triphonem dicentes quia vox quae facta est Dei ostensio²² nosceretur. Et cum duceretur sanctus Triphon magna voce dixit: « Lux mea Christus », extendens manus suas²³ super eum qui percussus est, et sanavit²⁴ a necessitate quae²⁵ eum definebat²⁶ confestim²⁷ et omnes magnificaverunt Deum. Amaverunt²⁸ itaque sanctum Triphonem²⁹ (1) pro miraculo facto in nomine domini nostri Iesu Christi.

PASSIO
SS. TRY-
PHONIS ET
RESPITII
1 Cor. 1, 31.

Tryphon et
Respitius

F
puerum
sanant a
morsu
serpentis.

(1) Nulla deinceps de S. Respicio mentio est apud Theodoricum.

PASSIO
SS. TRY-
PHONIS ET
RESPICII
Tryphon
medetur
Asyncreto

6. Paucis admodum¹ transactis diebus², iuxta iter sanctus cum esset positus, Asincretus³ quidam negotiator subsistit ad locum respiciensque infantem, stupore percussus⁴ exanimis defecit. Vox autem caelitus missa est dicens ei⁵: « Convertite⁶ Triphon, et da manum deficienti; proficiscere, cum eo faciens curam⁷; tecum enim sum omnibus diebus vitae tuae. » Qua voce compta, conversus vidit eum in terra iacentem et ait: « Homo Dei⁸, surge de terra et servi⁹ Deo qui est in caelis. » Et statim surgens vidit sanctum Triphonem gratissimum vultum habentem, et imposuerunt eum vehiculo suo quo utebatur ne forte lassesceret¹⁰ et exiit inde¹¹. Euntibus autem eis negotiator puerum, quem solum putabat, tertium cernens expavit ad visionem infantis. Dixit autem beatissimus¹² Triphon: « Quare timuit anima tua? » Qui dixit: « Domine, vidi vultum tuum fulgentem et timui. » Respondit sanctus¹³ Triphon: « Quomodo visus sum tibi? » Negotiator dixit: « Vidi quosdam stantes unum a dextris et alium a sinistris tuis. Sed vultus eorum¹⁴ splendidus¹⁵ nimis. » Ait autem sanctus Triphon: « Ostensa sunt tibi futura; venit enim ultio super daemones. » Post haec autem sanctus Triphon descendit¹⁶ ad orationem; cumque Dominum deprecaretur, ecce efferebantur¹⁷ quatuor immundi spiritus vehementer coacti et per aerem vociferabant: « Sanctus Dei Triphon transiens locum istum sanctificavit et nos per orationes eius¹⁸ igneis cathenis vinexit. » Completa igitur oratione, fregit panem dixitque negotiatori: « Redde vota domino Deo tuo. » Et accipiens manducavit et dixit: « Vivit Dominus qui nutrit me ab infantia mea, et Christus eius qui per sanctum Triphonem mirabilia facit, illi servo et ipsum adoro. » Et¹⁹ incepto²⁰ itinere pergebant et cum irent praesentiam beatissimi²¹ non tolerantis daemones per aerem eiulatu²² terribilissimo agebant: « Cremamur, amice Dei Triphon, fugati²³ a te. »

et cuidam
stabulario;

7. Venientibus vero eis ad¹ primam mansionem², applicuerunt³ ad Pandocium⁴ (1), ubi quidam stabularius tenebatur magnis febribus. Ad quem ingressus dixit: « Surge de terra⁵ ab hac infirmitate tua et glorifica Deum⁶. » Statimque in sermone iubentis⁷ sanitas⁸ est restituta⁹. Vespere ergo¹⁰ facto, oratione completa, sua reficiebant corpora et cum reficerentur, subito vox facta est dicens ei: « Puer meus Triphon, proficiscere Caesaream. Est enim ibi¹¹ quidam vexa-

tus pessimo daemone; quem cum sanum reddideris, facies¹² ut te sequatur, monstrans ei operum bonorum exemplum. » Et post hanc vocem omnes qui in Pandocio erant stupefacti sunt et in oratione pariter incubuerunt, et postquam oraverunt, sanctus Triphon videbatur ab omnibus, cum minime litteras nosset, manibus librum tenere; et colloquens ei fiebat¹³ Christus qui eum confortabat. Facta autem¹⁴ die, ambulans illis hora circiter sexta, fixit genua ad orationem. Quo orante, subito aper de silva exiliens, qui canibus minabatur, advenit. Quem cum vidisset et mercatore¹⁵ appropinquante¹⁶ sibi exclamans dixit¹⁷: « Domine Deus, omnis¹⁸ regni dispensator, qui repleas eos qui sperant in te Spiritu Sancto, qui puram et sinceram bonitatis tuae salutem das¹⁹ his qui confitentur nomen tuum duxque es²⁰ <eis²¹> qui mandata tua custodiunt, extende manum tuam et amove timorem pessimum a servo tuo Asincretus²², et retinens animo tuum timorem, effugiant dolores conservans eum in tua scientia, quia tu es qui salvos facis sperantes in te. » Haec dicens ait mercatori: « Confide et ora Deum, qui de periculis liberat. » At ille expectabat rei eventum, quid esset²³ facturus, qui hilarem praeferebat vultum de Spiritu Sancto repletus, extendens manum crucemque depingens ingenti bestiae dixit: « Abite unde venistis²⁴. » Quo dicto citius reverberatus abscessit.

aprum
pellit;

Psalm.
16, 7.

8. Modico vero intervallo ambulans illis, et¹ ecce quidam homo² occurrit ei spiritum habens immundum, saepius autem in fluminibus et in rivis et in ripis³ deiectus; sed usque in praesentia⁴ sancti divinitus est gubernatus. Et hic⁵ vociferans dicebat: « Sancte Dei Triphon, uris⁶ me. » Sed beatus⁷ suspiciens⁸ in caelum dixit: « Lux inextinguibilis Christe⁹, splendor iustitiae, caeli et terra domine, expelle inimicum hunc iam a figmento tuo, qui¹⁰ ad imaginem tuam de limo terrae a te factus¹¹ est homo. » Et statim spiritus nequam exiit ab eo et voce magna per deserta volitans dicebat: « Uris me, serve Dei Triphon; non habeo locum habitationis. » Salvatus autem homo dicebat: « Gloria tibi Christe. » Et proficiscebatur gaudens et glorificans Dominum¹².

energumens
nos
Marc. 5, 2.

9. Homo vero quidam nobilissimus Caesareae civitatis, Antonius¹ nomine, habens spiritum malum², vinculis constrictus <erat>. De quo sanctus Triphon nuntio commonitus <est>, quemadmo-

liberal.

6. —¹ ammodum P. —² d. tr. P. —³ Asincretus P. —⁴ percussus P. —⁵ om. P. —⁶ convertere T. —⁷ curas P. —⁸ om. P. —⁹ servi //// P. —¹⁰ lassesseret P. —¹¹ (e. e. i.) ex itinere sanctus P. —¹² partim corr. T. —¹³ in ras. T. —¹⁴ illorum P. —¹⁵ partim corr. T. —¹⁶ autem add., sed del. T.; desc. s. Tr. P. —¹⁷ ferebantur P. —¹⁸ orationem P. —¹⁹ de T. —²⁰ // cepto P. —²¹ beatissimi //// T. —²² eiulato T. —²³ fugiemus P.

7. —¹ corr. rec. in marg. T; om. P. —² prima mansione P. —³ applicuerunt P. —⁴ Pandocium P. et deinceps. —⁵ (de t.) om. P. —⁶ (tua - Deum) liberaberis P. —⁷ iubenti T. —⁸ corr. rec.

T. —⁹ et glorificabat Deum add. P. —¹⁰ autem P. —¹¹ om. T. —¹² faciens T. P. —¹³ videbat in marg. manus rec. scripsit T. —¹⁴ itaque P. —¹⁵ mercator P. —¹⁶ appropinquantem P. —¹⁷ homo Dei Triphon adiuva me ut non periam qui dixit add. P. —¹⁸ omnipotens P. —¹⁹ corr. T. —²⁰ corr. P.; sis T. —²¹ om. T. P. —²² om. P. —²³ puer add. P. —²⁴ venisti P.

8. —¹ om. P. —² h. q. P. —³ (et in ripis) om. P. —⁴ praesentiam P. —⁵ hic //// T. —⁶ huris T. —⁷ Triphon in marg. add. T. —⁸ in ras. T. —⁹ Christus P. —¹⁰ quia P. —¹¹ factus P. —¹² Deum P.

9. —¹ Antoninus P. —² a add. T.

(1) In libris latinis de S. Tryphone, Pandocium velut hominis vel loci nomen usurpari iam dixi-

mus, supra, p. 321, n. 12, p. 358, annot. 1.

A dum eum sanaret et suum sequi praeceptum faceret. Hic ⁵, disruptis catenarum compedibus, venit ad beatissimum Triphonem, et cruciatus ab hominibus minabatur ⁴. Sanctus vero extendens manum tenuit hominem et dixit ei: «Tibi dico, imunde spiritus, in nomine domini nostri Iesu Christi, contremisce ⁵ et exi ab homine, fugiens per deserta loca, haereditatem tenens perhennis ⁶ flammae.» Statim ⁷ exiit ab eo cum stridore comminationis et sanae mentis effectus secutus est eum.

Lucium
convertit ad
Christum.

10. Lucium itaque praeses, paganus cum esset, audiens haec fieri a sancto Triphone ¹, iussit tribus militibus ut ei praesentaretur. Scivit autem beatus praesidis voluntatem et exiit obvius dixitque eis ²: «Ob quam causam venistis ad me?» Qui dixerunt: «Domine ³, praeses misit nos ut videat te ⁴.» At ille respondit: «Cognovi et ego a Deo meo. Tamen euntes dicite ei: Prae ⁵ foribus Dei servus stat ⁶.» Et egressus praeses dixit: «Bene venisti, vir Dei.» Sanctus Triphon respondit: «Dominus illuminet sensus animae tuae ad videndum ⁷ mirabilia deitatis suae.»

B

³ his P. — ⁴ mirabatur P. — ⁵ contremesce T. — ⁶ perhenne T. — ⁷ statimque P.

10. — ¹ corr., prius Triphonem P. — ² ei T. — ³ om. P. — ⁴ (videat te) te ad eum perducemus P. — ⁵ pro P. — ⁶ adest P. — ⁷ videndam P. — ⁸ habitus P. — ⁹ gratiam T, P. — ¹⁰ corr., prius ipsam T. — ¹¹ videre add. T. — ¹² (ad haec etiam - permansit) ait autem sanctus: Possidet me Christus ut faciam coram hominibus manifestam deitatis eius virtutem. Deus enim cooperator perfruens sapientis cultores, cui te credere oportet, praeses, ut relicta superstitione

Dixitque praeses: «Dic, homo Dei, infantis habitu ⁸ indutus sed seniorum prudentia decoratus, unde hoc munus possides?» Ad haec etiam famulus Domini: «Gratia ⁹,» inquit, «aeterni regis, qui tibi contulit nos videre, ipsa ¹⁰ cordis tui ¹¹ oculos illuminare dignetur, ut ad viam veritatis, quae est Christus, pervenias, quatenus caelestia gaudia sine fine possideas.» Cui praeses: «Credo enim in Domini potentiam, quem quidem ideo te permisit ad me pervenire, ut tuis sanctis monitis lucretur animam meam. Tantum, quaeso, ora pro me ad Dominum, ut per te ad eius fidem pervenire merear.» Tunc expandens manus suas beatus Triphon ad Dominum et dixit: «Plasmator animarum et corporum Deus, qui ideo humanam naturam condere voluisti, ut caelorum ruina exinde restaures, connumera hunc praesidem in sorte haereditatis tuae, ut in nomine dilecti filii tui mereatur tibi sanctis operibus complacere.» Quid plura? Cr didit in dominum Iesum Christum praeses, cum tota domo sua, et in sancta confessione permansit ¹².

PASSIO
SS. TRY-
PHONIS ET
RESPICI

E

idolorum acquirere possis regnum caelorum. Et respiciens infantem dixit: Credo Deum per te mirabilia operantem: daemones de obsessis corporibus fugans, tenebras cogitationum illuminans, varias infirmitates sanans et errantes ad viam veritatis et salutis revocans. Comple ergo, domine mi, comple manifestum nomen tuum, glorificari impleam servo tuo ut magnificet tuam bonitatem. Illico credidit praeses Deo et omnis domus eius P. *Reliqua pars operis Theodoriciani requirenda est supra, p. 359 et sequentibus.*

IX. S. NYMPHAE PASSIO PRIOR

E codicibus bibl. Vaticanae lat. 1192 (= T) et lat. 6076 (= V 1). Cf. *Comm. praev. num. 13, 27.*

<Passio> S. Nymphae virginis.

C 1. Cum per universam provinciam verberarent ¹ carnifices sanctos, in illis diebus plebs Dei conturbata est a regibus impiissimis. Dehinc interiecto tempore piissimus Constantinus accepit imperium Romanorum, qui primus princeps ² christianus fuit, et ³ exinde tranquillam fecit plebem ⁴ christianorum, et omnia templa et ydola ⁵ comminui iussit, et sub suo dominio ariana ⁶ et sabelliana haeresis damnata est. Igitur praecepto eius ex omni terra milites et carnifices Romam sunt regressi, et pacem ⁷ cum christianis habuerunt. Et mox ⁸ per omnem Galliam, Asiam ⁹, Africam, Indiamque per ¹⁰ circuitum usque in Hierusolyamam fama ista ¹¹ crevit. Eodem tempore dum fama haec coepit

Aurelianus praeses
pater
S. Nymphae.

crecere, Aurelianus praefectus Panormio ¹² persecutionem christianis inferebat. In qua civitate erat episcopus Mamilianus nomine (1), vir christianissimus, ex nobili genere natus, qui occulte praedicabat populo ¹³, et dum melliflua eius audiebant verba, libentius convertebantur. Quadam vero die discipuli beati Mamiliani ¹⁴ perrexerunt ad quoddam palatium Aureliani praefecti, ut aliquam persecutionem intelligerent, et dum pene palatio propinquarent, speciosissima virgo filia Aureliani, nomine Nimpha, videns eos cognovit quod essent christiani ¹⁵, obviavit eis cum magna festinatione et introduxit eos occulte in palatium ¹⁶ et in suis cubiculis ¹⁷ cum omni diligentia eos abscondit ¹⁸. Tenebat autem in sui pectoris armariolo ¹⁹ absconditum ²⁰ quod ab aliis christianis audierat de Christo,

S. Mamiliani
discipuli

1. — ¹ verberabant T. — ² principium V 1. — ³ om. V 1. — ⁴ tranquillitas fecit plebes V 1. — ⁵ idolorum V 1. — ⁶ ariana V 1. — ⁷ (milites - pacem) militiam revocabat et carnifices Romae regressi elicomata V 1. — ⁸ (et mox) unde per V 1. — ⁹ metropolim V 1. — ¹⁰ Aphricam Indiaeque

V 1. — ¹¹ om. V 1. — ¹² Palarmo V 1. — ¹³ populum T. — ¹⁴ Mammiliani hic T. — ¹⁵ que add. V 1. — ¹⁶ palatio V 1. — ¹⁷ suo cubiculo V 1. — ¹⁸ (e. a.) reseravit V 1. — ¹⁹ om. V 1. — ²⁰ abscondito V 1.

(1) De S. Mamiliano, lege *Act. SS.*, Sept. t. V, p. 45-54; F. LANZONI, *Le origini delle diocesi an-*

tiche d'Italia (Roma, 1923), p. 635-39.

quo